

נצבים-וילך

"וַיִּשְׁבֹּת עַד ה' אֶלְקִיךָ וְשָׁמַעְתָּ בְּקוֹלִי" (ל, ב-ג).

הסבר נפלא אודות 'זדונות נעשות לו כזכויות', מופיע בקונטרס הנדיר 'שערי תבונה', שפרסם הגאון רבי יעקב ישראל קניבסקי - הסטייפלער זצ"ל, בימי בחרותו בישיבת נוההרדוק:

בגמרא ביומא (דף פו.) הקשה רבי חמא בר חנינא: 'כתיב: "שובו בנים שובבים" - דמעיקרא שובבים אתם (= כשתעשו תשובה, מעלה עליכם כאילו תחילת החטא ע"י שובבות ושטות ונערות), וכתב: "ארפא משובותיכם" (=משמע: מכאן ואילך, כבעל מום שנתפא, שמקצת שמו עליו!) לא קשיא, כאן מאהבה (=השב מאהבה נעקר עונו מתחילתו), כאן מיראה (=נמחל החטא אך לא נעקר החטא מתחילתו).

הרי לנו שבתשובה מאהבה נעקר החטא למפרע, כהתרת נדר ע"י חכם, ואילו בהשב מיראה נעקר החטא רק מכאן ולהבא, ויש להסביר בטעם הדבר: כי הכלל הוא, שעל מה שמתחרט ומתחנן לפני הקב"ה בתפלתו - ממלאין לו את בקשתו, ואם כן בתשובה מיראה - האדם שב מיראת העונש העתידי לבוא (כי היסורין והעונשים שכבר קיבל - כבר חלפו ואינם, ומה לו כי ידאג עליהם?), ונמצא שכל רצונו הוא שיעקרו פשעיו מכאן ולהבא, כדי שלא ייענש עוד עליהם, ולכן ממלאים את רצונו: שאמנם החטא אינו נעקר לגמרי, אלא שמכאן ולהבא אינו נקרא על שמו, ולכן הוא כמו שוגג, שאע"פ שעשה מעשה - אין שמו על המעשה, שליבו אנסו, אבל מעשה עבירה עדיין יש, ואף על השוגג צריך כפרה, כידוע (ואין לומר שרוצה הוא שיעקרו החטא למפרע כדי שלא ייענש אף כשוגג, כי סוף סוף אינו מתחרט על עצם החטא, אלא על תוצאותיו, ובכגון זה אי אפשר שיעקרו לגמרי).

לעומת זאת, השב מאהבה, הלא מצטער הוא על עיקר החטא שעשה בעבר, ונפשו עליו תאבל על שעשה נגד רצונו יתברך, ולכן נעקר החטא למפרע.

והנה, במשנה במכות (ג, טו) אמרו: 'כל היושב ולא עבר עבירה, נותנים לו שכר כעושה מצוה', ובגמרא בקידושין (לט:) התבאר שזהו כשבא נסיון לידו. מעתה, מכיון שבעושה תשובה מאהבה נעקר החטא לגמרי, נמצא למפרע שאף בשעת החטא ישב לו ולא עבר עבירה, וא"כ נחשב הוא כעושה מצוה, ולכן זדונות נעשות לו כזכויות.

"העדותי בכם היום את השמים ואת הארץ" (ל, ט).

עדות זו, שיעידו השמים והארץ על ישראל, מזוכרת בדברי הגמרא המפורסמים בתחילת מסכת עבודה זרה (ג, א), כאשר לעתיד לבוא יביא הקב"ה ספר-תורה בחיקו ויבא חשבון עם אומות העולם על שלא קיימו את התורה ועל מה שפעלו בעולם.

בין השאר נאמר שם בגמרא, שאומות העולם יטענו כלפי הקב"ה: "ישראל, שקיבלו את התורה, היכן קיימוה?" והקב"ה ישיב להם: "אני מעיד בהם שקיימו את התורה כולה", והם חוזרים וטוענים כלפיו: "כלום יש אב שמעיד על בנו?", ואומר להם הקב"ה: "שמיים וארץ יעידו בהם שקיימו את התורה כולה", ומשיבים הגויים: "רבנו של עולם, שמים וארץ נוגעין בעדותן, שנאמר 'אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמת', ומשיב הקב"ה: "מכם יבואו ויעידו בהן בישראל שקיימו את התורה כולה, יבוא נמרוד ויעיד באברהם שלא עבד עבודת כוכבים, יבוא לבן ויעיד ביעקב שלא נחשד על הגזל, תבוא אשת פוטיפר ותעיד ביוסף וכו', יבוא נבוכדנצר ויעיד בחנניה מישאל ועזריה, יבוא דרוש ויעיד בדניאל וכו'".

ועל כך מובאת קושיא עצומה, בשמו של הגאון בעל "שיח יצחק": שבאמת, ברישא של הגמרא, כשאמר "אני מעיד בהם", הדין עמו, כי ודאי הוא העד והוא הדיין (אבות פרק ד'), וטענת הגויים כלפיו לא היתה טענה, ואם חזר בו - היה זה מסיבה כל-שהיא, אבל במה שאמר להם "שמים וארץ יעידו", הלא האמת היא ששמים וארץ נוגעים הם, ומדוע אמר הקב"ה לגויים שהם יוכלו להעיד?

"ישוב נפלא על כך, כתב הגאון רבי אלכסנדר סענדר שור זצ"ל, בעל "תבואות שור" ו"ככור שור" (ע"ז שם):

לכאורה היה עלינו להקשות על מה שאמר הקב"ה "יבוא נבוכדנצר וכו'": וכי לכל ישראל יש עדים מאומות העולם, והלא יש הרבה יהודים שהגויים לא הכירו אותם ולא יוכלו להעיד על שקיימו את כל התורה, ואם כן מה תועיל לנו עדותם על היודים שבדור?

אלא - אמרו חז"ל בסוף מסכת יומא (לה:): "אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן: אפילו בשביל צדיק אחד העולם מתקיים, שנאמר (משלי י): 'צדיק יסוד עולם'". והכונה היא, שכל דור מתקיים בזכות צדיק אחד שבאותו דור (עיי' שם במהרש"א).

מעתה, נפלאים הדברים: אין כל צורך שיעידו הגויים על כל אחד ואחד מישראל. די בכך שיעידו בכל דור על אדם אחד מישראל שקיים את כל התורה, ואם כן העולם מתקיים על ידו - ושוב אין השמים והארץ נוגעין, והם שיעידו על כל יתר היהודים שבאותו דור...

"הקהל את העם האנשים והנשים והטף" (לא, ב).

מסופר בגמרא בחגיגה (דף ג.): "מעשה ברבי יוחנן בן ברוקה ורבי אלעזר בן חסמא שהלכו להקביל פני רבי יהושע בפקיעין. אמר להם: מה חידוש היה בבית המדרש היום?" ואמרו לו שרבי אלעזר בן עזריה דרש בפרשת 'הקהל'. שאל רבי יהושע: "ומה דרש בה?" - 'הקהל את העם האנשים והנשים והטף', אם אנשים באים ללמוד, נשים באות לשמוע, טף למה באין? - כדי ליתן שכר למביאייהן. אמר להם: מרגלית טובה היתה בידכם ובקשתם לאבדה ממני!"

וצריך להבין, מדוע שרבי יהושע על אמרה זו כמוצא שלל רב?

ביאר באופן נפלא בספר 'שער בת רבים': יש להבין את עצם הדרשה אם הטף אינו לומד ואף אינו שומע. מדוע יש שכר למי שמביא אותו? מה תועלת יש בהימצאות הטף? - אלא על כרחך צריך לומר שאף שהטף אינם מטיים אוזנם לשמוע את דברי התורה, מ"מ נפשם קולטת דברי קדושה ומזדככת!

והנה ידוע שאמו של רבי יהושע היתה מביאתו לבית המדרש כשהיה תינוק "מיום שנולד לא הוציאה עריסתו מבית המדרש כדי שלא יכנסו באזניו אלא דברי תורה", ועל כך נאמר עליו "אשרי יולדתו" (רע"ב אבות ב, ח).

מעתה הפלא ופלא: עד עתה חשב רבי יהושע שאולי לא היתה כל תועלת במה שאמו הביאתו לבית המדרש בקטנותו. הואיל ואינו לומד ואף אינו שומע! אך כששמע את המרגלית טובה שנדרשה בבית המדרש - שיש שכר למביאי הטף. וזאת משום שנכנסים לאוזניו דברי תורה ובכך הוא מתקדש, הבין שכל גדולתו היא בגלל 'יולדתו'. ואמר: "מרגלית טובה היתה בידכם ובקשתם לאבדה ממני!" (להתעדן באהבתך)

"והיה פי תמצאן אתו רעות רבות וצרות וענתה השירה הזאת לפניו לעד כי לא תשכח מפיו ירעו פי ידעתי את יצרו אשר הוא עשה" (לא, כא).

פינה מתוקה מדבש, כתב על כך הגאון רבי יצחק אליהו לנדא זצ"ל, מגיד מישרים בק"ק וילנא:

משל לאדם שנכנס לבית מסחר לממכר דבש וביקש לקנות מספר חביות. 'בשמחה רבה', אמר בעל החנות וכדי להרשימו באיכות דבשו, פתח את מכסה אחת החביות והתפאר: 'ראה, ידידי, דבש נקי ומשובח!'

אך הלקוח סירב להתרשם והשיב: 'אשמך הדבש שבראש החביות מרשים ואיכותי למראה, אך הלא הכל יודעים טבעם של סוחרים: למעלה, בראש החבית, הם יוצקים שכבת דבש משופרא דשופרא, אך בתחתית החבית מסתתרים גושי קמח, פסולת ושאר מרעין בישין, איני טיפש, יודע אני כי זו דרככם מאז ומעולם!' פנה בעל החנות לקופאי שלו: 'השמעת מה אמר הלקוח? מילים כדורבנות! רשום נא את דבריו החשובים בשולי טופס ההזמנה!'

וכך היה. בעוד הלקוח משמיע מילות גידוף וזלזול בעם הסוחרים לדורותיו, ארזו עבורו את חבית הדבש, הוא שילם את המחיר הנקוב, ויצא מן החנות. ואכן, כאשר חשש - כן היה: שולי החבית היו מלאים קמח ושאריות פסולת, והוא מיהר לתבוע את המוכר קמח, וטענתו בפיו: 'דבש נקי ביקשתי, לא תערובת של פסולת ודבש! השב לי את כספי והוסף גם פיצוי על עוגמת הנפש!'

'מה יש לך לומר להגנתך? התעניינו הדיינים.

חיך המוכר, ושלף מאמתחתו את פנקס ההזמנות. 'ראו נא, הלא כבר בשעת הקניה ידע אדם זה היטב מה יש בשולי החבית, ומאחר וידע ובכל זאת קנה - מה לו כי יתלונן?'

וכך - אמר המגיד מישרים מוילנא - גם בפסוקים שלפנינו: מתחילה אמר ש"השירה הזאת" עוד תביא תועלת לפניו יתברך, כאשר תהיה לעד, כדי לדחות את קטרונם של מלאכי השרת ולהוכיח להם שאתם הנכם בני ישראל, אולם יש עוד ענין נוסף: שהשירה הזאת (שירת האזינו) תהיה לכם לתועלת גדולה כאשר "אביאנו אל האדמה אשר נשבעתי לאבותי... ופנה אל אלהים אחרים ועבדום ונאצוני והפר את בריתי", ואז, כאשר "תמצאן אותו רעות רבות וצרות, וענתה השירה הזאת לפניו לעד", וטענה גדולה תהיה בפיה כלפי: "כי ידעתי את יצרו אשר הוא עושה היום, בטרם אביאנו אל הארץ אשר נשבעתי", ותהיה זו מליצת יושר עבורכם, שאין מקום להענישכם, מאחר ומתחילה ידעתי את יצרכם, ובכל זאת הברכתם אתכם אל הארץ!

בעקבות זאת, ביאר הגאון רבי גבריאל זאב מרגליות, מו"צ בהורודנא (התנו של הצדיק רבי נחומ'קה מהורודנא), באופן נפלא את לשון הפייטן: 'וכל מאמינים שהוא טוב לכל', וטעם הדבר - משום שהוא 'יודע יצר כל יצורים'... (ושלל לא יחסר)

הסיפור שלנו מתחיל במשהו שמתרחש לכאורה בכל בית, אך אצלנו הוא התפתח לכלל סיפור מיוחד במינו.

התגוררנו בשכונה גדולה, אך בדירה קטנה. בתחילה זה לא כל כך הפריע, אבל ככל שהמשפחה גדלה, הצפיפות החלה להציק. מכיוון שאנחנו מתגוררים בקומה האחרונה, הייתה לנו אפשרות לבנות על הגג. כמו תמיד, מספר שכנים התנגדו, וכמו תמיד, אחרי דין ודברים איכשהו הסתדרנו, בעלי הוציא רשיון לבנות עוד שני חדרים על הגג, ולאחר תקופה לא קלה של בנייה התרווחנו ורווח לנו מאד. יום אחד מגיע בעלי עם רעיון, שנבנה על הגג חדרים נוספים ונוכל להתחיל לחיות ברווחה. "אבל מה עם השכנים?" אני שואלת. "קוהו שהם לא יתנגדו", אמר בעלי. "גם הם הרחיבו לצדדים, למה שאנחנו לא נעשה זאת?" האמת, לא מצא חן בעיניי להתחיל עם כל הבלאגן הזה, ואמרתיו לו את דעתי, אבל הוא עמד על דעתו. "אני חייב לדאוג לילדים שלי". כמו שציפינו, מספר שכנים התנגדו, אבל בסופו של דבר ההתנגדויות הוסרו והעירייה אישרה. לקחנו קבלן שהבטיח הרים וגבעות, והחל לבנות את קומת גג.

כאן נכנסו לסיפור שלא הייתי מאחלת לאיש. השכנים התקוממו נגדו, טענו שזה מזיק להם. הם לא הצליחו למנוע את הבנייה, אבל סכסוך השכנים נותר ואנחנו נאלצנו ללכת בין שכנים שאינם אומרים לנו 'שלום' ועונים אותנו. בעלי סבל פי שניים, כי מלבד מורת רוחם של השכנים, הוא נאלץ לפגוש אישה שכל הזמן קיטרה לו. הרי אני מלכתחילה התנגדתי לכל העניין, וכשהסתכנו, טרחתיו להזכיר לו זאת שוב ושוב. אם לא די בכך, הקבלן שהבטיח "שהכל יסתדר" התגלה כקבלן ביונוי ומטה. היציקות שעשה לא היו מושלמות והאטימה הייתה מזועזעת. בחורף הראשון, בעיצומה של הבנייה, הוצפה הדירה שלנו במים עם נזקים מכאן ועד הודעה חדשה. אבל זו הייתה חצי צרה. הצרה האמיתית הייתה, שגם זירתם של השכנים לידנו, זוג זקנים מקסימים שהיו אולי היחידים שלא התנגדו לבנייה שלנו, הוצפה גם היא. אם עד כה היה לנו "מאבק שכנים", כאן זה הפך למלחמה. ילדיהם של הזקנים באו וקוממו עלינו את כל השכנים, ואלה כמעט תקפו את בעלי באלימות. "תראה מה עשיתם להם, איזו אכזריות!". בעלי נכנס לסחרור לא נורמלי. גם כך היה בלחץ נוראי מהחובות ומההרס הנורא שגרמה ההצפה, וכעת הסיפור הזה עם הזקנים... מובן שמימנו את שיקום הדירה. ילדיהם התעקשו על איש מקצוע משלהם, שייקר את העניין בעשרות אחוזים, אבל לנו לא הייתה מילה בנושא. הזקן והזקנה לא אמרו דבר. הם הוסיפו לומר לנו 'שלום' באדיבות, אבל הם היו היחידים. כל השאר פשוט לא דיברו אתנו.

בינתיים היו כל מיני בעיות, החשמל נפל (מכונן גם שכנים הזקנים). עוד הצפה במטבח. כל הזמן המשכתי להזכיר לו, שאני אמרתי מלכתחילה שלא כדאי לבנות. אם חשבת שסאת צרותינו הסתיימה - טעית. באחד הימים אני חוזרת מהעבודה ורואה את בתם של הזקנים נוקשת על דלת ביתם. בתחילה לא ייחסתי לכך חשיבות, אבל הנקישות נעשו חזקות יותר ויותר. יצאתי החוצה והיא אמרה: "אני לא יודעת, אני דופקת כאן המון זמן ולא פותחים לי. אמה שלי הלכה למועדון, אבל אבא שלי צריך להיות כאן". שעתיים היא דפקה. בינתיים הזמינו פורץ מקצועי שפרץ את הדלת. כמה שכנים נכנסו אהה וגילו את הזקן במיטתו ללא רוח חיים. מה שלא אכתוב, לא יתאר את התחושה שהייתה לנו. כאילו ענן סמיך, כבד ואפל, של תוגה, אשמה וכעס כבוש חצץ בינינו ובין השכנים. איש לא היה צריך לומר כלום. זה היה באוויר. לא היה אחד שלא קישר בין צרות הבנייה שלנו לבין מותו של השכן. גם אנחנו הרגשנו כך. ירדנו להלוויה והרגשנו שכל הרחוב מסתכל עלינו.

כמה ימים השתדלנו להישאר בבית. איני מאחלת לאיש את ההרגשה הזו, אך אני אזרתי אומץ וירדתי לנחם. כעת אני רוצה לתאר מה שקרה שם. נכנסתי , ולפתע השתרר שקט. הייתי כמו שלטר חשמלי שכביה את כל הדיבורים סביבי ככל שהתקדמתי. וכשהגעתי למרכז החדר, השתררה דממה. את הקרח שברה אשתו של הנפטר, שקמה אליי וחייקה אותי ואמרה בצורה ישירה: "חייכתי לך יותר מכולם, רציתי להגיד לך שאינכם אשמים, אין שום קשר מה שקרה לבעלי ובין הבנייה. הוא לא היה חולה ולא התקרר ולא היה לו שום צער. להפך, הוא כל הזמן אמר: 'מסכנים הם, אנחנו רק שניים, והם משפחה שלמה'. ולכל השכנים שניסו לחמם אותנו, אמר: 'מה אתה חושבים, שהם עשו זאת בכוונה? אני אישרתי להם את הבנייה, וזו אשמה שלי בדיוק כמו שלהם'. זרם של דמעות פרץ מעיניי. האשה הזו פשוט הרגיעה בשנייה אחת את כל הפחדים הנוראים שלי, ובעצם עשתה משהו הרבה יותר מזה. היא הכשירה טומאה בציבור. כך הרגשתי בדיוק. רגע לפני כן הייתי מנודה ורגע אחרי כן כאילו קיבלתי הכשר ממי שיכולה הייתה לגרום לבידוד שלי עד סוף ימי. היא כיבדה אותי ואפילו העתירה עליי בדברי שבה, ואני חשתי שאבן ענקית ומעיקה נגולה מעל לבי.

הבנייה הסתיימה חודשיים מאוחר יותר, אנחנו פיצנו אותה ביד נדיבה, והכל בא על מקומו בשלום. כמעט. מכל האנשים כולם, אני זו שהמשכתי להעיר לבעלי על הבנייה. הייתי מייסרת אותו במילים: "למה היית צריך את הצרה הזו? מה אתה כבר מבין בבנייה? תראה לאיזו צרה הכנסת אותנו". והוא היה יושב ולא אומר דבר. לפעמים היה מתנצל: "רק דאגתי לפרנסה שלנו", ואז היה יוצא למספר שעות

וחוזר כלעומת שבה. כך עברו שלוש שנים. במהלך התקרבונו לשכנה הזקנה והיינו מסייעים לה רבות ולפעמים גם מזמינים אותה לשולחן השבת, אף שהייתה לה משפחה לא קטנה. ויום אחד חלתה גם הזקנה החביבה. ראינו איך היא מדרדרת במהירות והיא כבר דיברה באופן חופשי על זה שהיא הולכת להצטרף לבעלה. באחד הימים, כשישבתי לידה, היא מסרה לי מכתב וביקשה שאפתח אותו אחרי פטירתה. היא השביעה אותי שלא אפתח לפני כן, ואכן לא פתחתי. ואז היא נפטרה, ושוב ליוויו אותה, כל דיירי הבניין, וכשחזרנו מהלוויה פתחתי את המכתב בסקרנות.

היו רשומות בו שורות ספורות, בלי הקדמה ובלו סיום: "כשהתחלתם לבנות אני רציתי להתנגד, אבל בעלי ז"ל הרגיע אותי ואמר לי להסתכל בעין טובה, לפרגן לכם ולא לכוּס. כשהוא נפטר, חלפה במוחי מחשבה רעה להאשים אתכם, אך מיד ביטלתי אותה מפני שידעתי מצד האמת שאין שום קשר בין הבנייה לפטירתו. אולם בזמן שחלף מאז הבחנתי שאת כן מעירה לבעלך בגלל הבנייה, גם כי אמרת לי וגם כי הרגשתי. לא הערתי לך על כך, כי מעולם לא הערתי לאיש על דבר, אך לפני הסתלקותי מן העולם אני חשה צורך לבקש ממך לנהוג כמוני: דעי שעניין ההקפדה הוא בחירה של האדם. גם אני יכולתי להקפיד, אבל בחרתי שלא לעשות זאת, גם מפני שאני מאמינה שהקב"ה קוצב חיים לכל חי וגם מפני שכל חי בחרתי לעשות טוב וכך גם בעלי, וידעתי שזה המעשה שהוא רוצה שאני אעשה. אם את רוצה לעשות את רצוני, אנא בקשי מחילה וקבלי על עצמך מכאן ואילך לא לצער אותו על עניין הבנייה, ויהיה הדבר לעילוי נשמותי ונשמת בעלי. כל טוב". בעלי מצא אותי ממורת בכבי, ואני אפילו לא יכולתי לומר לו דבר. הראיתי לו את המכתב והוא קרא אותו והחל לכתוב גם הוא. באותו מעמד ביקשתי את סליחתו והבטחתי לו שלו שלעולם לא אזכיר עוד את עניין הבנייה ולא אצער אותו. פרט לזה, קיבלתי על עצמי לכבד אותו בכל העניינים.

עברו מאז מספר שנים, ואני חייבת לציין שהאווירה בבית השתנתה לחלוטין. שוב בעלי אינו סובל מהביקורת המוגזמת שלי, לא בעניין הבניה ולא בשום עניין. בסך הכל המכתב הזה שינה אותי ואת חיינו לטובה בצורה שלא תאומן. מדי שנה אנחנו עולים לקברם של בני הזוג, שהבנייה שלנו הפריעה אולי לחייהם אבל הם בתמורה בנו את ביתנו. כתוב במסכת סוטה שבשביל שלום בית הקב"ה מוכן למחות את שמו. אני בטוחה שמעשיהם הנאצלים של זוג הזקנים האלה לטובת שלום הבית שלנו פתח להם את שערי גן העדן והעלה את נשמתם עד כיסא הכבוד ממש.

תהיה נשמתם צרורה בצרור החיים

זכויות ליום הדין! נהנית? העלון זקוק בדחיפות לעזרתך.

בתרומה של 50 ₪, הנך שותף בהפצת 500 עלונים. ניתן להקדיש שמות לכל מטרה.

משולחנו של העורך

פנייה לשבת בענייני הלכה ואגדה

'מוסטפה... תקנה ממני את הקורונה!'

ישנו מנהג למכור חולי של חולה לגוי, שאדם מסכם עם גוי שיקנה מהחולה את החולי, ועושים קנין וכו'. ויש לברר, האם יש בכלל תועלת בכך, ומה מקור הדבר. ובאמת, המקור הקדום לכך הוא בספר חסידים (סימן תמה, ע"ש בהערות שבהוצאת אוצה"פ, כיצד מועילה המכירה), שם הובא מעשה באדם שהיה חולה והגיע עד שערי מוות. והיה שם אחד שהיה מתלוצץ ואמר לחולה: "תמכור לי את החולי שלך", ענה לו החולה: "אם תתן לי כך וכך ממון אמכור לך את החולי". אמר לו המתלוצץ: "אתן לך". מיד עמד החולה ושב לאיתנו, ואותו המתלוצץ חלה תחתיו ומת. ע"כ. והובאו דבריו בכף החיים (י"ד קטז, קמ ועוד) וב'זבחי צדק' לרבי עבדאלה סומך זצ"ל (שם, פח). וכע"ז הביא הגר"ח פלאג' זצ"ל, בספרו נפש חיים (סי' ה, אות מב) עובדא באחד שחלה חולי האבעבועות. והחיד"א בהגהותיו 'ברית עולם' (על ספ"ה שם) הביא שכן שמע מאדם גדול שראה בעיניו גוי שמכר החולי ונתרפא. וגם כתב השורות עשה כן לפני כמה שנים והועיל לו

מיד, וכן שמע מאדם אחר במשפחתו, שעשה כן, ונתרפא. ובשו"ת חתם סופר (י"ד, סי' שלט) נשאל, על דבר כהן שיש לו חולי נכפה ר"ל, ונמצא בספר שיש לו תרופה שיתן החולה את ידו ליד ערל מת, ויאמר לחש: "קח ממני החולי שאינו מזיק לך, ולי אתה מטיבו", וכבר ניסה אחד רפואה זו ונתרפא. והתירו החת"ס, ע"ש בנימוקיו.

והנאון רבי מנשה קליין זצ"ל, בשו"ת משנה הלכות (חי"ב, סי' תעה) פסק, שלמכור את החולי לישראל אסור, שהרי אסור לאדם לחבול בעצמו, וממילא יש אסור להקנות לחברו חולי, וע"י שמקנה לו את חוליו עובר על 'לפני עיור לא תתן מכשול', אבל לעכו"ם מותר, ואף מצוה איכא, ע"ש. וע"י בשו"ת שער אפרים, לרבי אפרים הכהן זצ"ל (בהקדמת בן המחבר). ויש שנהגו למכור חולי לגוי עם מכירת החמץ, ואכמ"ל.

ספרים בבית = לומדים גם בבית!
 ש"ס, טור שו"ע, רמב"ם וכו' - במחירים הזולים בארץ (לטיים בלבד).
 מתחרה בכל הצעות מחיר. משולוחים לכל הארץ.
052-7176882